

Del Consell de la Terra al Consell General. Síndics, subsíndics, consellers i cònsols (1133-2023)

Pròleg

Jordi Guillamet Anton

RELAT
HISTÒRIC
D'ANDORRA

HISTORIA.AD

Pròleg

Aquest treball no pretén ser un estudi sobre la història, evolució i funcionament del Consell General d'Andorra, sinó que l'objectiu és que sigui una eina per a futurs estudis històrics i per a tot aquell lector amb interès de saber més sobre Andorra.

El meu propòsit ha estat elaborar una llista de les persones que han estat elegides i han format part del Consell, des de les primeres mencions escrites fins a l'actualitat. Representants dels homes d'Andorra, comissionats, delegats, jurats, cònsols, consellers, síndics, subsíndics... formen part d'una llarga relació de persones públiques que, en un moment o un altre, han ajudat a prendre o han pres les decisions que han configurat la història política, social i econòmica del país.

La intenció inicial, en començar el treball, era elaborar una llista completa i indexada alfabèticament dels actors que han participat en la vida pública andorrana, però, a mesura que avançava la recerca i que anava endinsant-me en la lectura dels pergamins i dels centenars i centenars de folis dels llibres d'actes, em vaig adonar que calia fer alguna cosa més que no fos una relació de noms i de càrrecs. Les actes ens expliquen la manera de fer i d'actuar del Consell, com es prenen les decisions, com es relacionaven amb els veïns, com es gestionaven els afers interns i com es decidia actuar davant de situacions adverses. Això m'ha animat a confeccionar un recorregut al llarg de la història d'Andorra de mans dels seus protagonistes polítics.

El llibre conté dues parts ben diferenciades. La primera és el recull documental, on hi ha les actes que he seleccionat, i la segona correspon als índexs de les persones que hi surten mencionades.

Les actes del recull documental les presento numerades, seguint un ordre cronològic. En cadascuna hi ha un regest amb una breu explicació dels acords que es prenen. Tot seguit, cito l'arxiu on es conserva el document, i si aquest

ha estat publicat també ho referencio. Finalment, hi faig constar la relació dels membres del Consell que van secundar cada acord en concret. Gairebé 1.500 cites configuren el treball. En la redacció he intentat mantenir el mateix estil dels documents originals, i per als documents en llengua catalana, gairebé tots, he seguit les normes de transcripció utilitzades i, generalment, acceptades pels paleògrafs i editors de documents catalans. Aquestes normes són les utilitzades a la col·lecció *Els nostres clàssics*.

El gros de la informació l'he extret dels Arxius Nacionals d'Andorra. Per sort, a Andorra no hem patit ni guerres ni d'altres episodis que hagin comportat la destrucció de documentació. L'únic episodi que cal lamentar és la pèrdua de la documentació de l'Arxiu comunal d'Encamp, a causa dels aiguats de 1937.

Els primers llibres d'actes conservats del Consell són del segle XV. D'ençà d'aquesta data i de manera més o menys continuada, els llibres arriben fins a l'actualitat. Del període anterior al segle XV, en què, com veurem, ja apareixen documentades les primeres actuacions conjuntes dels homes d'Andorra, la informació l'he extret dels pergamins de l'Arxiu de les Set Claus (ASC) i d'altres documents conservats als Arxius Nacionals.

De la primera meitat del segle XV tenim llistes de membres del Consell que estan incloses en manuals notariais. La responsabilitat de redactar i escriure les actes del Consell, durant molt de temps, va anar a càrrec dels notaris que, en aquella època, eren de les poques persones que sabien llegir i escriure i amb coneixement de les lleis, els privilegis, els usos i els costums d'Andorra. Per exemple, en algunes disposicions del Consell es reclama la presència d'algun notari per buscar pergamins i privilegis custodiats dintre de "la Caixa", que era el primitiu arxiu on es conservaven els documents. L'Albert Pujal i la Josefina Lladós van estudiar centenars de manuals notariais posant a la llum la composició i els membres del Consell entre l'any 1442 i final del segle XVI, llibre del qual parlarem més endavant.

El segle XVI apareixen, en els llibres d'actes, les primeres relacions de cònsols i consellers recollides de manera sistemàtica. Tenim la sort que s'han conservat de manera continuada des de principi del segle XVII fins a l'actualitat.

Aquestes notícies ens mostren que els membres del Consell sempre han estat 24, fins que Escaldes-Engordany va esdevenir parròquia l'any 1978. Els cònsols i consellers que formaven el primitiu Consell de la Terra, denominació que trobem a les actes fins a final del segle XVIII, eren quatre per parròquia i es renovaven cada any en dates concretes: pel Consell de Sancogesma o Cinquagesma, que se

celebrava els mesos de maig o juny, set setmanes després de la Pasqua Florida, s'escollien els consellers, i a final d'any o a principi del següent s'elegien els cònsols. Hi havia una renovació constant de càrrecs que acostumava a recaure sobre les mateixes persones o en membres de les mateixes famílies. Eren els anomenats anfochs, és a dir, els prohoms, els homes més rics o influents de cada parròquia.

No hi havia un sistema d'elecció popular; aquest no apareix fins a la Nova Reforma de 1866, data en què els cònsols deixen de formar part del Consell General i per primera vegada seran els caps de casa els que elegiran els membres del Consell.

Per a la confecció de l'estudi han estat de gran utilitat dues obres que publiquen la relació dels membres que conformen la composició del Consell General. La primera, coordinada per Lídia Armengol l'any 1979, *El Consell General (1682-1979)*¹ i, la segona, *La Domus del Consell de la Terra*² (1390-1592), de Pujal i Lladós. Tot i que són obres molt acurades, precises i molt treballades, he cregut convenient utilitzar i recórrer a les fonts originals que els autors citen per a contrastar la informació.

Per tal de completar les llistes d'aquestes dues publicacions he consultat els documents dels diplomataris³, que són reculls de documents conservats als Arxius Nacionals d'Andorra, així com altres publicacions de reculls documentals històrics.

Per a l'època més recent disposem del Butlletí del Consell General, que, a partir de l'any 1990, podem consultar *online*.

Cal esmentar que la majoria de documents que he referenciat es poden consultar per internet a la web dels Arxius Nacionals d'Andorra.

També vull aclarir que, en els índexs, la data del document és sempre la que consta referenciada en el propi document. Això vol dir que si un document de nomenament de cònsols és del mes de desembre, hem d'entendre que seran cònsols l'any següent.

En la introducció que segueix he elaborat un recorregut cronològic de les diferents actuacions d'aquesta institució andorrana. El relat l'he fet basant-me en els documents que cito en el recull documental.

1 ARMENGOL, L., MAS, M. I MORELL, M. (1979). *El Consell General (1682-1979)*. Andorra: Consell General.

2 PUJAL, A. I LLADÓS, J. (2008). *LA Domus del Consell de la Terra*. Andorra: Consell General.

3 Col·lecció de documents del segle XIII al segle XIX. Els dos primers volums a càrrec de BARAUT, C. i la resta de diferents autors. En farem referència al llarg de l'estudi.

Per acabar, voldria agrair la col·laboració de totes les persones que han contribuït a fer que l'estudi sigui una realitat, especialment Mariona Fages, Maria Guillemet i Maria Martí. Les imprecisions que conté el llibre només són atribuïbles a la meua persona.

Jordi Guillemet
Gener de 2024

